

RAAD VAN BEROEP
van de
KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER BOUWKUNST
BOND VAN NEDERLANDSE ARCHITECTEN BNA

De Raad van Beroep (hierna: de Raad) heeft de volgende beslissing gegeven naar aanleiding van het beroep ingesteld door

AA, architect, gevestigd te BB,

tegen de beslissing van 25 januari 2013 van het College van Toezicht, Kamer I, nummer D12.006, op de door

XX, architect BNA, gevestigd te BB,

tegen AA ingediende klacht.

Het College heeft in de beslissing waartegen het beroep is ingesteld, de klacht van XX deels gegrond en deels ongegrond verklaard, en aan AA de maatregel van waarschuwing opgelegd.

Afschrift van de uitspraak van het College is aan partijen gezonden op 5 februari 2013. Een afschrift van die uitspraak is aan de onderhavige beslissing gehecht.

AA heeft bij beroepschrift van 27 februari 2013 beroep ingesteld. Het beroepschrift van AA strekt ertoe dat de uitspraak van het College wordt vernietigd en de klacht tegen hem alsnog wordt afgewezen.

Nadat XX bij brief van 28 maart 2013 had aangevoerd dat AA niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn beroep, en AA daarop bij brief van 3 april 2013 had gereageerd, heeft de Raad bij tussenbeslissing van 17 april 2013 AA ontvankelijk verklaard in zijn beroep.

XX heeft bij verweerschrift van op het beroepschrift gereageerd. Het verweerschrift strekt tot verwerping van het beroep.

Bij brief van 14 juni 2013 heeft AA commentaar gegeven op het verweerschrift van XX, alsmede een aanvullend beroepschrift van zijn raadsman FF overgelegd.

De Raad heeft het beroep behandeld op zijn op 24 juni 2013 te Amsterdam gehouden zitting. De Raad was samengesteld uit mr. C.A. Streefkerk, voorzitter, dr. ir. S. Komossa en G. Frishert, leden, en mr. W.Th. Post, secretaris.

Bij de mondelinge behandeling waren aanwezig AA, vergezeld van zijn collega KK en zijn raadsman mr. FF, en XX, vergezeld van haar partner MM.

Naar aanleiding van het beroep overweegt de Raad als volgt:

1. Het gaat in deze zaak om een klacht van XX tegen AA die erop neerkomt, voor zover in beroep nog van belang, dat AA Gedragsregel 5.4 heeft geschonden doordat hij geen erkenning heeft gegeven aan het aandeel van XX in het ontwerp van het project XL. Het College heeft de klacht in zoverre gegrond geoordeeld en aan AA de maatregel van waarschuwing opgelegd. Daartegen is het beroep gericht.

2. Bij de beoordeling van het beroep gaat de Raad uit van de volgende feiten.

(a) AA en XX zijn in 2002 een architectenmaatschap begonnen onder de naam 'AA XX'.

(b) Zij hebben in 2005 gezamenlijk een opzet gemaakt voor een stedenbouwkundig plan voor het CC in BB en voor het architectonisch ontwerp voor de nieuwbouw van het LL aldaar. Na de schetsontwerpfase, waarin beiden schetsen voor de XL hebben gemaakt, is XX met zwangerschapsverlof gegaan en werd AA de projectarchitect. Het definitief ontwerp voor de XL is gemaakt door AA en een medewerker van AA XX.

(c) In een boekje van de Alliantie (een van de opdrachtgevers van het project), getiteld *'de XL, het nieuwe hart van de Indische buurt'*, uitgebracht in september 2008, wordt als architect vermeld: 'AA XX', als projectarchitect: 'AA', en als projectarchitect bibliotheek: 'XX'.

(d) De oplevering van de XL vond plaats in juni 2011. Het project is in 2012 tot winnaar van de BB nieuwbouwprijs 2012 uitgeroepen.

(e) Bij brief van 27 juni 2011 heeft XX de maatschap opgezegd tegen 31 december 2011. De opzegging gaf AA het recht om op basis van het maatschapscontract 'de zaken uit de maatschap' voort te zetten. Hij heeft laten weten dat hij de maatschap wil voortzetten.

(f) Op een webpagina van SS van 4 oktober 2011 zijn onder de kop 'XL/A AA' een aantal foto's van de XL en een beschrijving van het project geplaatst. Als architect wordt vermeld 'A AA' en als citeertitel: 'XL/A AA'. De tekst is volgens de desbetreffende pagina geleverd door AA.

(g) XX heeft naar aanleiding van de zojuist omschreven webpagina bij e-

mailbericht van 11 oktober 2011 aan AA geschreven:

“A,

Ik trof net op het internet het volgende artikel van jou hand (zie link)... Ik ga er vanuit dat je vergeten bent dat dit project op naam staat van AA XX Architectenbureau. Ik verzoek je dan ook vriendelijk de tekst van het artikel als zodanig aan te passen, zodat de verwijzing correct is. Namelijk: XL/AA XX Architectenbureau (...).”

AA heeft hierop onder meer als volgt geantwoord:

“Beste X,

Eerst het antwoord op je vraag. Ik snap niet hoe je erbij komt dat ik vergeten ben AA XX te vermelden. Natuurlijk niet. Het bureau bestaat alleen nog op papier en van enige samenwerking is geen sprake. Integendeel. Je laat je binnen en buiten het kantoor kwaadaardig over mij uit zo ook over het ontwerp van de XL.

Nu het een succes is wil je daar wel een graantje van meepikken. Niet erg waarachtig. Deze nare ervaringen moet ik helaas (nog) met jou meemaken. (...).”

(h) AA heeft de zaken van de maatschap na 1 januari 2012 voortgezet in een maatschap met KK, onder de naam van ‘AA KK’. AA heeft aan de opdrachtgevers van AA XX laten weten dat hij de maatschap voortzet onder de nieuwe naam.

(i) In november 2011 heeft XX een kort geding tegen AA aangespannen. Bij tussenvonnis van 23 december 2011 werd AA gelast om de naam XX in publieke uitingen te staken en gestaakt te houden. Bij eindvonnis van 29 mei 2012 is AA, vanwege onttrekking van bedragen aan de maatschap, veroordeeld een bedrag van € 30.000 aan XX te betalen. In het eindvonnis oordeelde de voorzieningenrechter voorts dat de maatschap niet is geëindigd maar door AA is voortgezet.

In hoger beroep oordeelde het gerechtshof bij arrest van 25 september 2012 dat AA weliswaar het contractuele recht had de zaken uit de maatschap voort te zetten, maar dat dit niet betekent dat hij de maatschap AA XX voortzet. Daarnaast was het gerechtshof van oordeel dat de voorzieningenrechter het gebod om het gebruik van de naam XX te staken te ruim had geformuleerd; dit leidde tot de toevoeging: “tenzij dit geschiedt ter aanduiding van beroeps/bedrijfsactiviteiten die tot 1 januari 2012 zijn ontplooid.”

(j) In het blad Architectuur.nl is het project XL in 2012 gepubliceerd onder de aanhef: *‘Een oase van rust in BB, XL door AA KK Architecten’*. De online publicatie is ook geplaatst op de website van AA KK. Na bezwaar van XX bij Architectuur.nl heeft deze namens dit tijdschrift bij e-mailbericht van 31 mei 2012 aan XX geschreven:

“Voor het project heb ik contact gehad met de heer AA die mij de benodigde gegevens over het project heeft verschaft, inclusief de naam van het architectenbureau dat boven het artikel staat.”

In het online tijdschrift is de naam van de architect vervolgens veranderd in ‘AA XX’. Na aanschrijving door de advocaat van XX heeft AA de oorspronkelijke online publicatie van de website van AA KK gehaald.

(k) Op de website van de BB Nieuwbouwprijs 2012 is bij de presentatie van de genomineerde projecten als architect van de XL aanvankelijk vermeld ‘AA KK architecten (voorheen AA XX Architectenbureau)’. Na een klacht daarover van XX zijn de gegevens over de architect – die twee weken op de website hebben gestaan – van de website verwijderd.

(l) In het BNA-Blad van 2013 is vermeld dat het project XL is onderscheiden met de BB Nieuwbouwprijs, waarbij wordt opgemerkt: “Het ontwerp is van A AA (AA KK architecten)”.

3. De klacht van XX, zoals toegelicht voor het College en de Raad, betreft met name de hiervoor onder (f), (j), (k) en (l) vermelde publicaties (respectievelijk in het blad of op de website van SS, Architectuur.nl, de BB Nieuwbouwprijs 2012, en het BNA-Blad). Volgens XX is in deze publicaties door toedoen van AA ten onrechte niet haar naam vermeld als architect (samen met AA) van het project XL.

4. Mede op grond van de tijdens de mondelinge behandeling door partijen gegeven toelichting, neemt de Raad tot uitgangspunt dat AA en XX een gelijk en gelijkwaardig aandeel hebben gehad in het maken van de schetsontwerpen voor het project XL.

In de fasen nadien heeft AA veruit het grootste aandeel in het project gehad. Hij was de projectarchitect, voerde het overleg met de opdrachtgever, en werkte de ontwerpen in samenwerking met een medewerker van AA XX verder uit. Hij nam voorts in de fase van uitvoering en oplevering steeds deel aan de besprekingen van het ontwerpteam en het bouwteam.

In de fasen na het schetsontwerp beperkte de rol van XX zich tot die van projectarchitect van de bibliotheek (het onderdeel van het project dat het interieur van de bibliotheek betrof).

5. Gedragsregel 5.4 van de BNA houdt in: “De architect geeft erkenning aan het aandeel dat de collega('s) en medewerker(s) in het ontwerp hebben gehad.”

De vorm waarin erkenning moet worden gegeven aan het aandeel van collega's en medewerkers ligt in zijn algemeenheid niet vast. Maar in beginsel zal in publicaties over het ontwerp in ieder geval een vermelding van de naam van de desbetreffende collega of medewerker, of vermelding van de naam van het bureau dat het ontwerp heeft gemaakt, op zijn plaats zijn. Dat geldt ook indien de samenwerking is beëindigd zonder dat afspraken zijn gemaakt over de naamsvermelding bij ontwerpen die uit de periode van de samenwerking stammen (zoals bij AA en XX het geval is). Het gaat erom dat wie kennis neemt van de publicatie, een adequaat beeld krijgt van degenen die verantwoordelijk waren voor het ontwerp.

6. Gedragsregel 5.4 brengt derhalve mee dat in publicaties over het project XL in ieder geval ook de naam van XX (of de naam van het voormalige architectenbureau 'AA XX') als architect moet worden vermeld. Haar aandeel bij het maken van de schetsontwerpen was immers gelijk aan dat van AA, en het maken van de schetsontwerpen vormt een wezenlijk en bepalend onderdeel van het gehele ontwerpproces, aangezien op basis daarvan de verdere uitwerking en vormgeving van het ontwerp plaatsvindt. Het onvermeld laten van XX's naam is in strijd met Gedragsregel 5.4, omdat daardoor geen erkenning wordt gegeven aan haar aandeel in het ontwerp van de XL.

7. AA heeft aangevoerd dat de auteursrechten met betrekking tot het project XL zijn overgegaan op de maatschap AA KK. Ook als dat juist zou zijn (hetgeen de Raad in het midden moet laten omdat hij niet bevoegd is een oordeel te geven over de vraag aan wie de auteursrechten toekomen), ontslaat dat AA niet van zijn

uit Gedragsregel 5.4 voortvloeiende verplichtingen.

Ook de omstandigheid dat het architectenbureau 'AA XX' niet meer bestaat, is geen reden om de naam van dat bureau niet meer te vermelden als de architect van XL. Het ontwerp behoort immers bij een bepaalde periode in de tijd. Dat de zaken van de maatschap AA XX zijn overgenomen door AA KK Architecten, brengt niet mee dat in publicaties over het project XL de vermelding van de naam van XX achterwege kan worden gelaten (zoals gebeurt door 'AA KK Architecten' als de architect van XL te vermelden). Daarmee wordt immers het aandeel van XX in het ontwerp miskend. Het staat AA uiteraard vrij het project XL op de website van zijn nieuwe maatschap AA KK Architecten te tonen, maar bij dat project dient dan niet 'AA KK' als architect vermeld te worden, nu dat bureau het ontwerp immers niet heeft gemaakt. Passend is daarentegen de vermelding als architect van XX tezamen met AA (dan wel van het voormalige architectenbureau 'AA XX'), eventueel met de toevoeging dat AA de projectarchitect was.

8. In de publicaties op de website van Archdaily (zie punt 2 onder f) en in het BNA-Blad (zie punt 2 onder l), is het project XL beschreven met vermelding van AA en/of 'AA KK Architecten' als architect, zonder vermelding van de naam van XX.

Uit de voorgaande overwegingen volgt dat dit geen recht doet aan het aandeel van XX in het ontwerp, zodat deze publicaties in strijd zijn met Gedragsregel 5.4.

Bij Archdaily staat vast dat AA zelf de onvolledige gegevens (zonder de naam van XX) heeft aangeleverd.

Ten aanzien van de publicatie in het BNA-Blad is onvoldoende weersproken dat de gegevens zijn ontleend aan Architectenweb.nl, waarop door toedoen van AA onvolledige gegevens (zonder de naam van XX) zijn geplaatst.

9. Op de website van de BB Nieuwbouwprijs 2012 (zie punt 2 onder k) is aanvankelijk als architect van de XL vermeld: "AA KK Architecten (voorheen AA XX Architectenbureau)". Zoals hiervoor (in punt 7) overwogen, is de vermelding van 'AA KK Architecten' als architect niet correct. Weliswaar is daaraan toegevoegd een vermelding van AA XX Architectenbureau, maar zoals het College terecht heeft overwogen, doet deze vermelding onvoldoende recht aan het aandeel van XX omdat haar aandeel aldus naar de achtergrond wordt geduwd.

10. Op de website en in het blad van Architectuur.nl (zie punt 2 onder j) is het project XL gepresenteerd onder de kop 'Een oase van rust, XL door AA KK Architecten'. Ook deze vermelding doet derhalve geen recht aan het aandeel van XX. AA heeft aangevoerd dat door de nieuwe maatschap AA KK de volgende tekst voor de kop boven de publicatie was aangeleverd: "Architectenbureau: AA KK Architecten (voorheen AA XX Architectenbureau)", maar dat de redactie van Architectuur.nl eigenhandig de vermelding "voorheen AA XX Architectenbureau" heeft verwijderd. Zoals hiervoor (in punt 9) is overwogen, is de aangeleverde tekst niet overeenkomstig gedragsregel 5.4, omdat het aandeel van XX daarin ten onrechte naar de achtergrond wordt geduwd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de redactie heeft volstaan met plaatsing van alleen het prominente gedeelte van de tekst ("AA KK Architecten"). Het is dus aan AA toe te rekenen – doordat een

niet correcte tekst is aangeleverd – dat in de kop van de publicatie in Architectuur.nl het aandeel van XX in het project XL niet is erkend.

11. In het voorgaande is vastgesteld dat AA bij (het aanleveren van de tekst voor) een aantal publicaties over de XL, in strijd met Gedragsregel 5.4 heeft gehandeld door het aandeel van XX in het ontwerp van de XL niet te erkennen.

Met betrekking tot een op te leggen maatregel neemt de Raad het volgende in aanmerking. In 2011 is een groeiende onenigheid tussen XX en AA ontstaan, hetgeen geleid heeft tot beëindiging van de tussen hen bestaande maatschap. Het is partijen niet gelukt de beëindiging van hun samenwerking in goede banen te leiden. Er zijn hevige conflicten ontstaan, met verwijten over en weer. Hoewel AA stelt zijn best te hebben gedaan om tot onderlinge afspraken te komen, onder meer over de wijze van vermelden van projecten uit de periode van hun samenwerking, is een goed overleg daarover niet van de grond gekomen. De Raad heeft de overtuiging gekregen dat dit niet (alleen) aan AA was te wijten. Hoewel AA bij een aantal publicaties niet overeenkomstig Gedragsregel 5.4 heeft gehandeld, zoals hiervoor vastgesteld, acht de Raad het niet gerechtvaardigd alleen hem daarvoor de ‘zwarte piet’ toe te spelen. Aannemelijk is dat zijn handelen ten dele verklaard kan worden door de onduidelijke situatie bij het beëindigen van de samenwerking, waarin geen normaal overleg tussen partijen mogelijk was.

Gelet op het voorgaande acht de Raad het handelen van AA in strijd met Gedragsregel 5.4 in zo geringe mate verwijtbaar, dat de Raad op de voet van artikel 7 lid 3 van het Reglement op het College van Toezicht en de Raad van Beroep, geen maatregel zal opleggen. In zoverre is het beroep derhalve gegrond.

Op grond van het vorenstaande dient te worden beslist als volgt:

De Raad van Beroep:

Bekrachtigt de beslissing van het College van 25 januari 2013, nr. D12.006, voor zover daarin is geoordeeld dat AA in strijd met Gedragsregel 5.4 heeft gehandeld;

Vernietigt de beslissing van het College voor zover aan AA de maatregel van waarschuwing is opgelegd;

Oordeelt het handelen van AA in zo geringe mate verwijtbaar, dat geen maatregel wordt opgelegd.

Aldus beslist op 26 juli 2013 door de Raad van Beroep, bestaande uit mr. C.A. Streefkerk, voorzitter, dr. ir. S. Komossa en G. Frishert, leden, bijgestaan door mr. W.Th. Post, secretaris.

C.A. Streefkerk

W.Th. Post